

AKTUELLA BÖCKER

Björn Sundell
är ekonomie magister, tidigare
ekonomijournalist, författare
och hedersmedlem i
Ekonomiska samfundet.

När maffian blir ett företag

Världens mest disciplinerade och effektiva maffiaorganisation 'Ndrangheta omsätter årligen cirka 50 miljarder euro och har tydliga företagsliknande strukturer. Finsk-italienska Anton Monti beskriver i sin bok hur maffian småningom infiltrerar det omgivande samhället, först i Syditalien och sedan runt om i världen.

En maffia är inget företag, för företagare tar inte livet av sina konkurrenter, men under de senaste femtio åren har 'Ndrangheta skapat en organisation som tagit starka intryck från företagsvärlden. Man har internationaliserat verksamheten med 'ndrinor, ett slags dotterbolag, i tiotals länder. Man ordnar årligen en "bolagsstämma" uppe i de svårtillgängliga bergen i italienska Kalabrien. Man har en ekonomiansvarig, *il contabile*, som granskar att medlen används rätt och söker lämpliga investeringsobjekt. Och man har till och med ett slags IT-avdelning för att kunna hantera finansmarknadens nymodigheter, såsom kryptovalutor.

Och allt, absolut allt, styrs av familjerna. Inte av en familj, för det finns ingen *capo di tutti i capi* som i sicilianska Cosa Nostra, utan makten innehas av många familjer som alla härstammar från Kalabrien. 'Ndrangheta är som ett stort släktföretag där traditioner och blodsband är helt avgörande, oberoende av om "dotterbolaget" verkar i Italien, Tyskland eller Sydamerika. Just den starka familjecentreringen gör att organisationen är mindre känd än sina italienska maffiakonkurrenter. Och det har varit nästan omöjligt för polismyndigheterna att infiltrera 'Ndrangheta. Inte ens när familjerna strider blodigt med varandra (vilket de ofta gör) tycks det lyckas, för bygdens samhörighet går alltid främst.

”Ndrangheta är som ett stort släktföretag där traditioner och blodsband är helt avgörande, oberoende av om ‘dotterbolaget’ verkar i Italien, Tyskland eller Sydamerika. Just den starka familjecentreringen gör att organisationen är mindre känd än sina italienska maffiakonkurrenter. Och det har varit nästan omöjligt för polismyndigheterna att infiltrera ‘Ndrangheta.’”

Finsk-italienska **Anton Monti** har på basis av polisprotokoll, rättegångsmaterial, fackböcker och egen efterforskning skrivit boken *’Ndrangheta – maailman vaarallisin rikollisjärjestö*. Här skildras de tidiga åren på 1800-talet då **Francesco de Stefanos** rövarband engagerade sig i stölder, slagsmål och mord på lokal nivå. Sedan följs utvecklingen fram till expansionen som började på 1960-talet med tobaksmuggling i större skala och kidnappningar och mord på löpande band på 1970-talet.

Det var genom kidnappningarna som startkapitalet samlades för den ultimata expansionen. Politiker, företagsledare och rika utländska turister fångades in och hölls gömda under odrägliga förhållanden i väntan på lösensum-

Italienska polisen eskorterar Giovanni Tegano, en ledande figur inom maffiasyndikatet 'Ndrangheta, från polisens högkvarter i Reggio i Kalabrien i april 2010.

mor. Det mest kända offret var amerikanen **Paul Getty III** vars motsträviga farfar – först efter att ha fått Gettys avskurna öra på posten – betalade en lösensumma som enligt dagens kurs motsvarade 12 miljoner euro.

Målet torde hela tiden ha varit inriktat på något mycket större, ett kokainimperium.

Kokainhandel

Maffiakonkurrenten Cosa Nostra har fokuserat på heroin. Heroinmissbrukare är ofta utslagna och fattiga människor, vilket gjorde Cosa Nostra både synlig och ökad när missbrukarnas pengar drevs in med våld.

'Ndrangheta koncentrerade sig i stället på kokain med målet att skapa ett kokainmonopol i Europa. Eftersom missbrukarna ofta är välbärgade ungdomar som använder kokain som partydrog eller stressade karriärister som "snortar" för att få extra energi, gav 'Ndranghetas verksamhet mindre negativ publicitet. Längre skedde imperiebygget i skymundan. Det var först på 90-talet som Italien klassificerade organisationen som maffialiknande och i USA hamnade den på svarta listan först 2007. Men orsaken till att 'Ndrangheta småningom gick om Cosa Nostra som Italiens maffia nummer ett var de enorma marginalerna inom kokainhandeln. Och naturligtvis den märkliga effektivitet med vilken organisationen byggde upp sitt internationella nätverk som säkrat 80 procent av kokainmarknaden i Europa.

Familjestydda "dotterbolag", 'ndrinor, grundades i flera sydamerikanska länder som köpte in och förädlade råvaran. Men helt avgörande var logistiken, närmare bestämt inkörsporren till Italien och därmed hela Europa. Här fick hamnen i staden Gioia Tauro en avgörande betydelse. Hamnen hade byggts på 1970-talet på 'Ndrangheta-familjernas mark för ett enormt stålverk som aldrig togs i bruk. Det halvfärdiga stålverket fick förfalla och i stället tog maffian över driften av hamnen som i dag har Medelhavets största containerterminal.

Hamnen utgör helt laglig affärsverksamhet och med åren växte den till Kalabriens största affärsbolag med många helt laglydiga logistikrelaterade småföretag. Numera hanterar hamnen 3,3 miljoner containrar årligen och sysselsätter

1 400 människor. Det säger sig självt att det är svårt för polisen och tullen att kontrollera innehållet i miljontals containerförsändelser. Men de vet att det är den här vägen som kokainet anländer till Europa.

Årligen beslagtas kring 1 500 kilo kokain, men det är ett svinn som 'Ndrangheta kan leva med.

Parallellorganisation

Inget av detta vore möjligt om inte maffian för några decennier sedan hade grundat en ny organisationsnivå, *la Santa*. Här råder helt andra regler än i moderkoncernen. La Santa verkar i gråzonen mellan det olagliga och lagliga och styr ett "hederligt" nätverk som inget har att göra med smuglingen. I la Santa och det "hederliga" nätverket ingår experter från finansmarknaden, bankirer, politiker och industrialister. Många befinner sig i något slags tacksamhetsskuld. Andra har lånat pengar vilket gör dem pålitliga.

'Ndrangheta-familjernas klipskaste barn sänds till utländska universitet för att studera ekonomi eller teknik. De erbjuds sedan jobb inom det "hederliga" nätverket, i företag som placerar knarkhandelns pengar. Före det har pengarna tvättats på casinon, i skatteparadis eller med andra metoder som beskrivs i boken. Kapital investeras i transportbolag, restauranger, byggföretag och på finansmarknaden utan att någon kriminell bakgrund kan påvisas.

"Ingen utomstående har en klar bild av vilka företag som kontrolleras av 'Ndrangheta och vilka investeringsplaner där finns. Men tillväxten tycks sakna gränser."

I dagsläget uppskattas 'Ndrangheta årligen omsätta över 50 miljarder euro och ha kring 50 000 "anställda". En del verkar i Kalabrien, en del i över 100 "dotterbolag", 'ndrinor, i det övriga Italien. Globalt känner myndigheterna, enligt Monti, till över 110 "dotterbolag" i Europa, Nord- och Sydamerika samt Asien. Därutöver

finns ett okänt antal företag som indirekt kontrolleras av maffian, men som hör till det ”hederliga” nätverket.

Anton Monti betonar i sin bok att det är de ”hederliga” som utgör den stora faran. Ingen utomstående har en klar bild av vilka företag som kontrolleras av ’Ndrangheta och vilka investeringsplaner där finns. Men tillväxten tycks sakna gränser.

Vad gäller investeringsplanerna uttalas sista ordet alltid av familjernas överhuvuden. Alla är inte jämlika, utan likt djuren i **George Orwells** roman *Djurfarmen* är somliga jämlikare än andra. De mest centrala gestalterna deltar i bolagsstämman som årligen hålls uppe i bergen, i en helgedom i Polesi, där obehöriga genast skulle upptäckas. År 2010 lyckades polisen avlyssna en bolagsstämma på avstånd, men de många ritualerna och ’Ndranghetas egen kryptiska terminologi gjorde att besluten förblev otydbara för polisen.

Rikedom och välgörenhet

Kalabrien är det italienska fastlandets fattigaste region. Det har utgjort en god grogrund för kriminell verksamhet. Samtidigt som Italien har blivit rikare har Reggio Calabria förblivit fattigt, och i den situationen lockar ’Ndrangheta med goda inkomster antingen inom kärnverksamheten eller i de ”hederliga” bolagen. I motsats till många andra maffiaorganisationer, särskilt de sydamerikanska, stoltserar ’Ndrangheta-bossarna sällan med synlig rikedom. Få har lyxvillor, Rolex-klockor eller guldsmycken.

Rikedom finns någonstans i tryggt förvar, en del återinvesteras i ny verksamhet eller distribueras i den fattiga bygden. Organisationen söker och får stöd bland Kalabriens två miljoner invånare genom att erbjuda jobb, socialunderstöd, mathjälp, skuldinrivning och juridiska tjänster, såsom medling i konflikter. I vissa delar av Kalabrien betalar alla företagare skyddspengar som ett slags skatt, dels för att undgå maffians hårda straff, dels för att komma åt offentliga projekt i konkurrensen med bolag från andra regioner.

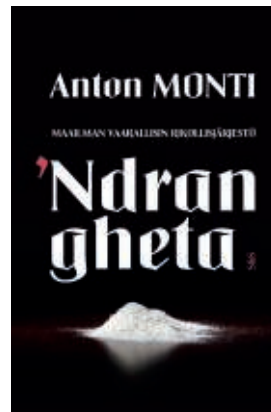
Anton Monti beskriver maffians interna uppgörelser och de ceremonier som i vissa fall påminner om katolska kyrkans, i andra fall om fri-

murarnas. Texten är lättläst; Monti skriver krasst och utan att moralisera. Några siffror väcker förundran: Går det verkligen att så exakt ange antalet ”dotterbolag” eller anställda när ’Ndranghetas verksamhet är hemlig? Men visst har tusentals medlemmar arresterats, telefoner avlyssnats och knarkklaster beslagtogs, så uppskattningar kan göras.

Monti varnar för det ”hederliga” nätverkets växande inflytande. Och han varnar för att EU:s enorma återuppbyggnadsfond på över 750 miljarder euro, som särskilt ska gynna Italien, kommer att utmanas av ’Ndrangheta. Maffian har stor erfarenhet av att lägga beslag på offentliga projekt även då upphandlingen dikteras av EU:s upphandlingsdirektiv.

Metoderna är välkända. Utpressning, korrup tion och hot om våld när anbudsgivaren ingår i ’Ndrangheta-koncernen. Och mer subtila metoder när det ”hederliga” nätverket tar initiativet.

De kriminella nätverken är fiender som tär på EU inifrån. Och starkast av parasiterna är ’Ndrangheta.

Anton Monti:
'Ndrangheta
– maailman
vaarallisin
rikollisjärjestö,
Kustantamo S&S
2021, 256 sidor.